

Zitting 1999-2000

20 januari 2000

HANDELINGEN

COMMISSIEVERGADERING

COMMISSIE VOOR ONDERWIJS, VORMING EN WETENSCHAPSBELEID

Vraag om uitleg van de heer Jos De Meyer tot mevrouw Marleen Vanderpoorten, Vlaams minister van Onderwijs en Vorming, over het stelsel van de studietoelagen en de gevolgen voor zelfstandigen in economische crisissectoren

Commissie voor Onderwijs, Vorming en Wetenschapsbeleid

Donderdag 20 januari 2000

VOORZITTER : De heer Gilbert Vanleenhove

– *De vraag om uitleg wordt gehouden om 10.18 uur.*

Vraag om uitleg van de heer Jos De Meyer tot mevrouw Marleen Vanderpoorten, Vlaams minister van Onderwijs en Vorming, over het stelsel van de studietoelagen en de gevolgen voor zelfstandigen in economische crisissectoren

De voorzitter : Aan de orde is de vraag om uitleg van de heer De Meyer tot mevrouw Vanderpoorten, Vlaams minister van Onderwijs en Vorming, over het stelsel van de studietoelagen en de gevolgen voor zelfstandigen in economische crisissectoren.

De heer De Meyer heeft het woord.

De heer Jos De Meyer : Mijnheer de voorzitter, mevrouw de minister, geachte leden, dit thema kwam reeds zijdelings aan bod tijdens de begrotingsbesprekingen. Het stelsel van de studietoelagen heeft een zeer belangrijke rol gespeeld in de democratisering van ons onderwijs. De voorbije jaren werd aan het stelsel gesleuteld om de toekenning van de studietoelagen zo rechtvaardig mogelijk te laten verlopen. Daartoe is onder meer de toetsing aan het kadastraal inkomen ingevoerd.

We merken echter dat een bepaalde categorie van zelfstandigen de jongste jaren niet meer in aanmerking dreigt te komen voor een studietoelage, namelijk degenen die worden getroffen door een langdurige crisis in hun sector. Een te laag inkomen of helemaal geen inkomen kan als gevolg hebben dat men problemen heeft bij de KI-toets. Het kadastraal inkomen mag niet meer bedragen dan een vijfde van het referentie-inkomen. Meerdere jaren na elkaar over een extreem laag inkomen beschikken heeft als gevolg dat de kinderen van de betrokkenen geen recht hebben op een studiebeurs.

De wetgeving voorziet in een afwijking voor wie niet in aanmerking komt voor een studietoelage op grond van de KI-toets. Het referentiebedrag van een aansluitend jaar kan in aanmerking worden genomen. Dit is nochtans geen oplossing voor zelfstandigen die door externe omstandigheden hun inkomsten gedurende een bepaald jaar aanzienlijk zien dalen. Het biedt geen oplossing voor wie jaren na elkaar het slachtoffer is van een crisis in een bepaalde bedrijfssector. Dit zou kunnen worden opgelost door voor die mensen het rekenkundig gemiddelde van het referentiebedrag van het zesde tot en met het tweede kalenderjaar voorafgaand aan het jaar van de aanvraag in aanmerking te nemen. De leden die vorig jaar deel uitmaakten van de werkgroep inzake de studietoelagen wil ik erop wijzen dat dit voorstel tijdens onze laatste werkvergadering uitvoerig werd besproken.

Is de minister bereid de KI-toets aan te passen, en de daarnet geschetste berekening van het referentiebedrag voor zelfstandigen te overwegen ? Zo kan een sociaal verantwoorde oplossing worden gevonden voor deze mensen. De huidige toestand lijkt op sommige ogenblikken immers enigszins kafkaïaans. Ik dank de minister alvast voor haar aandacht voor dit probleem.

De voorzitter : De heer Van Baelen heeft het woord.

De heer Gilbert Van Baelen : Mijnheer de voorzitter, mevrouw de minister, ik heb begrip voor de vraag van de heer De Meyer als hij het heeft over crisissectoren. Hij doelt daarbij vooral op de crisis in de landbouwsector. Op basis van zijn vraagstelling wil ik even ingaan op enkele elementen.

Ten eerste is het begrip 'economische crisissector' zeer moeilijk te omschrijven : wanneer is een sector immers in crisis ? Dit kan dus erg ruim worden bekeken, vrees ik. Ten tweede zijn er natuurlijk andere doelgroepen die op een bepaald ogenblik door

Van Baelen

een crisis worden geraakt. Misschien heeft dat niet onmiddellijk iets te maken met de KI-toets, maar op dat ogenblik wordt er ook geen rekening gehouden met de weerslag op het inkomen van die mensen. Vaak gaat het over een kleine groep.

Ten derde wil ik dus vragen, mevrouw de minister : beschikt u over cijfers terzake, zodat we kunnen vaststellen of heel wat mensen omwille van de KI-toets uit de boot vallen ? Ten vierde heb ik begrepen dat er in het verleden sprake was van een werkgroep Studietoelagen, en dat de voorzitter van plan is om deze werkgroep, in welke vorm dan ook, terug op te starten. Is het niet aangewezen om, in plaats voor één bijzondere categorie een uitzondering te maken, dit te bekijken in het kader van het algemene verhaal van de studietoelagen ?

De voorzitter : De heer Sannen heeft het woord.

De heer Ludo Sannen : Ik wil me aansluiten bij het laatste element van dit betoog. Een aanpassing van de KI-toets is ook een element dat reeds aanwezig was in onze resolutie. Ik veronderstel dus dat dit mee het onderwerp is van het uiteindelijke werk dat we daar kunnen realiseren.

De voorzitter : Minister Vanderpoorten heeft het woord.

Minister Marleen Vanderpoorten : Mijnheer de voorzitter, geachte leden, sta me toe te beginnen met enkele algemene elementen met betrekking tot de studietoelagen, en met enkele technische elementen. Ik doe dit niet zozeer ter attentie van de heer De Meyer of de andere leden van de werkgroep – want ik kan me voorstellen dat zij de zaken grondig kennen -, maar om dit probleem te plaatsen in de algemene context.

De maatregel om de factor van het kadastraal inkomen als welvaartsindicator te hanteren is in de jaren zeventig en tachtig ingevoerd, na de vaststelling dat er nogal wat oneigenlijk gebruik was van de studietoelagen in het algemeen. Deze maatregel voerde het KI in als uitsluitingsfactor bij het bepalen van het recht op de studietoelage. Concreet komt de maatregel erop neer dat indien het kadastraal inkomen in verhouding tot het voor de personenbelasting gekende inkomen ongewoon hoog is, namelijk meer dan 20 percent, er geen studietoelage wordt toegekend.

Omwille van een aantal terechte klachten zijn er in de loop der tijd een aantal aanvullingen gekomen die echt minvermogene kandidaten hebben opge-

vangen. Dat is een belangrijk gegeven. Zo kunnen personen die worden getroffen door een tijdelijke daling van hun belastbaar inkomen, dus ook mensen uit sectoren getroffen door een economische crisissituatie, zich beroepen op de regel van het aansluitende referentiejaar. Indien ze worden afgewezen omdat het kadastraal inkomen te hoog is in verhouding tot het inkomen van het normaal in aanmerking te nemen jaar, kan dit kadastraal inkomen worden vergeleken met het inkomen van het aansluitend jaar.

Bovendien is de uitsluitingsfactor van het kadastraal inkomen niet van toepassing op kandidaten waarvan het in aanmerking te nemen inkomen geheel of gedeeltelijk is samengesteld uit het bestaansminimum of voor minstens 70 percent bestaat uit alimentatiegelden, vervangingsinkomens en tegemoetkomingen aan mindervaliden. Deze uitsluitingsfactor is evenmin van toepassing op gehuwde studenten, zelfstandige studenten en alleenstaande studenten die door niemand kunnen worden onderhouden. Al deze belangrijke elementen zijn in het verleden toegevoegd aan de bestaande reglementering.

Indien de test van het kadastraal inkomen wel moet worden toegepast, worden vervangingsinkomens, alimentatiegelden en pensioenen die vervat zitten in het belastbaar inkomen, nog eens extra bijgeteld alvorens dit belastbaar inkomen wordt getoetst aan het kadastraal inkomen. De wetgeving voorziet inderdaad niet in een specifieke uitzondering op de KI-maatregel voor de beroepscategorie van bijvoorbeeld land- en tuinbouwers die worden getroffen door een laag inkomen, maar kunnen vallen onder de maatregel die personen getroffen door een tijdelijke daling van het belastbaar inkomen opvangen via het aansluitende jaar.

Terzake kan ik de commissie enkele cijfers voorleggen. Wellicht is het nuttig die toe te voegen aan het verslag. Voor het jaar 1998-1999 waren er bijvoorbeeld voor het hoger onderwijs 16.405 afwijzingen op 48.711 aanvragen. Daarvan is slechts 4,7 percent te wijten aan een te hoog kadastraal inkomen. Hiervan zijn slechts 65 mensen afkomstig uit de landbouwsector. Het gaat dus over 0,1 percent van het totale aantal aanvragen. De cijfers voor het secundair onderwijs laten eenzelfde verhouding zien. Dat neemt natuurlijk niet weg dat er voor de mensen in kwestie, al zijn het er slechts 65, een probleem kan rijzen. Dat is vanzelfsprekend. Ik hoop dat de leden van de commissie begrijpen dat het wijzigen van de reglementering voor één beroepsgroep een precedent zou scheppen voor andere beroepsgroepen en omstandigheden. De heer Van Baelen heeft dit trouwens daarnet ook aangehaald.

Vanderpoorten

Als we hierop zouden ingaan, zou dit het begin van een eindeloze reeks kunnen betekenen.

Ik ben het eens met alle sprekers dat de werkgroep niet is afgeschaft en zijn werkzaamheden zou moeten verderzetten. Ik wil ook niets uitsluiten vooraleer een en ander is uitgeklaard. We moeten dit element gewoon opnemen in de komende discussies.

Het Vlaams regeerakkoord vermeldt ook het stelsel van de studietoelagen. Ik stel in mijn beleidsnota duidelijk dat een aantal van die in het regeerakkoord gestelde ambities vanaf 2001 een vaste vorm zullen krijgen. Er is in dit kader binnen de administratie en op mijn kabinet al een onderzoek aan de gang over de financiële gevolgen van deze voorstellen. Hier is trouwens vroeger in de werkgroep al over gesproken.

We zullen ons tevens laten informeren door iedereen die betrokken partij kan zijn. Er zijn in het verleden trouwens reeds contacten met de landbouwersorganisaties geweest. De evolutie van de studietoelagen is niet afgesloten. Wij zullen daar van onze kant aan voortwerken en een aantal voorstellen uitwerken. Ik wil tegelijkertijd de commissie uitnodigen om het enkele maanden geleden aangekondigde initiatief op te volgen. De commissie zou hier opnieuw werk van moeten maken en voorstellen moeten lanceren. Dit zou op een bepaald ogenblik in gezamenlijk overleg tussen de regering en het parlement tot concrete voorstellen in deze commissie kunnen leiden. Het probleem van de land- en tuinbouwsector zal hier dan een onderdeel van uitmaken.

De voorzitter : De heer De Meyer heeft het woord.

De heer Jos De Meyer : Mijnheer de voorzitter, het maken van verdere afspraken voor het verloop van de werkzaamheden is uiteraard een goede zaak. Ikzelf heb daarentegen het antwoord gekregen dat ik al had gevreesd.

Als we dit probleem op deze wijze trachten op te lossen, dan vrees ik dat de problemen van de mensen die zich in een dergelijke situatie bevinden zeker niet voor het volgende schooljaar zullen worden opgelost. De voortzetting van de werkgroep of subcommissie is een goede zaak. Als we echter voor september een oplossing voor deze onrechtvaardige situatie willen, zal de minister daartoe zelf het initiatief moeten nemen.

Ik ben ervan overtuigd dat de KI-toets veel meer rechtvaardigheid heeft gebracht en een aantal misbruiken uit het verleden heeft helpen oplossen. Ik ben er mij van bewust dat men zich op een eventueel in aanmerking te nemen aansluitend jaar kan beroepen. De door de minister geciteerde cijfers zijn me bekend. Er zullen volgend jaar echter meer gevallen zijn dan 65. Trouwens, zelfs al waren er slechts 10 gevallen, dan zouden dit er nog 10 teveel zijn. Het gaat hier om schrijnende, sociaal onrechtvaardige situaties.

Ik ervaar hierbij tegenkating om deze problemen op te lossen. Het gaat niet om één bevolkingsgroep. Ik heb de situatie bewust ruim gesteld, zodat men eventueel een oplossing zou kunnen vinden die op alle bevolkingsgroepen in dezelfde situatie van toepassing is. De huidige situatie is gewoonweg kafkaïaans. Het antwoord dat u hebt gegeven, is het antwoord van de administratie. Daar leeft evenwel – ook reeds onder de vorige minister – de pertinente onwil om aan een oplossing voor dit schrijnend probleem te werken. Mevrouw de minister, ik doe hier een haast emotionele oproep dat u zelf uw verantwoordelijkheid zou opnemen om in de loop van de komende maanden een oplossing te zoeken voor deze schrijnende situatie.

De voorzitter : Minister Vanderpoorten heeft het woord.

Minister Marleen Vanderpoorten : Er hebben zich in het verleden gelijkaardige situaties voorgedaan. Men heeft daar toen ook niet op ingespeeld. We moeten een structurele oplossing vinden en geen oplossing à la carte. Ik heb er geen probleem mee daar werk van te maken. Dit kan echter niet enkel voor deze sector en voor deze problematiek gebeuren. Dit moet in een ruimer kader worden gezien.

De heer Jos De Meyer : De door mij gesuggereerde oplossing is niet voor één sector bedoeld.

Minister Marleen Vanderpoorten : Het komt wel zo over. Ik nodig de werkgroep uit om hieraan verder te werken. Er zijn trouwens nog mensen die door ongelukkige omstandigheden, zoals rampen en faillissementen, worden getroffen. De zaak is iets ruimer dan u ze hebt gesteld. Ze moet dan ook in haar volledige context worden bekeken.

De voorzitter : Het incident is gesloten.

– *Het incident wordt gesloten om 10.37 uur.*